

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİNİ İNCELEME
ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI**

4 Nisan 2018 Çarşamba

4 Nisan 2018 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: İsmail AYDIN (Bursa)

BAŞKAN – Komisyonumuzun sayın üyeleri, değerli basın mensupları, bugünkü toplantımızın davetlileri olan kamu kurumlarımızın kıymetli temsilcileri; hepiniz toplantımıza hoş geldiniz.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğini İnceleme Alt Komisyonu ilk toplantısında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü temsilcilerini dinlemişti. Bu toplantıda Genel Müdürlüğün görevleri, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin tarihçesi, ilgili mevzuat hükümleri ile ülkemizde ve dünyadaki istatistik konularında bilgiler edinilmişti.

Alt komisyonun 2'nci toplantısında sendikalarımızı dinledik, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK temsilcilerini dinledik.

Bugün ise alt komisyonumuzda İş Teftiş Kurulu Başkanlığı ile Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü temsilcileri iş sağlığı ve iş güvenliği konularında mevzuat ve uygulamalarla, bu konularda tespit edilen eksiklikler ve çözüm önerileriyle, kurumların çalışmalarıyla ilgili sunum yapacaklardır.

Öncelikle hepinize katılımınızdan dolayı ben teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü İş Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı Semih Özçakır Bey'e veriyorum.

Buyurun Semih Bey.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Komisyon Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak bugün Komisyonunuza çalışmalarımızla ilgili bilgi vereceğiz. Sunumumuzda İş Teftiş Kurulu Başkanlığının idari yapısı, yasal durumu, görevlerimiz, iş teftiş yaklaşımları ve 2017-2018 faaliyetlerimizi sizlere aktaracağız.

İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak Türkiye'nin her yerinde varız, bütün 81 ilde teftişlerimiz devam etmektedir. Merkezî olarak, Kurul Başkanlığımızın altında 5 kurul başkan yardımcılığı olarak bir yapılanmamız vardır. Bunun altında 5 tane grup başkanlığımız vardır; Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana olarak yapılanmamız vardır. Ankara'ya 47 il bağlıdır, İstanbul'a 4 il bağlıdır, İzmir'e 9 il bağlıdır, Bursa grubumuza 6 il bağlıdır, Adana'ya 15 il bağlıdır.

Yapılanmamızı bu şekilde ifade ettikten sonra yasal durumumuzla ilgili sizlere bilgi vermek isterim. 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 15'inci maddesinde İş Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakan adına yapacağı görevler belirtilmiştir. Ayrıca 4857 sayılı İş Kanunu'nun 91'inci maddesi uyarınca iş müfettişleri devlet adına çalışma hayatıyla ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek, denetlemek ve teftiş etmekle yükümlüdür. Bir diğer kanunumuz, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 24'üncü maddesi uyarınca kanun hükümlerinin uygulanmasının izlenmesi ve teftiş Bakanlık iş müfettişlerince yürütülmektedir.

Peki, uluslararası boyutu olarak, biz Uluslararası Çalışma Örgütünün 81 sayılı Sanayi ve Ticarette İş Teftiş Hakkında Sözleşme'nin 13/12/1950 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmasıyla dayanağını uluslararası sözleşmeden alan tek teftiş kurulumuzdur.

İş Teftiş Kurulunun yapısı işin yürütümü ve iş sağlığı ve güvenliği olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Bunlar “sosyal müfettiş” olarak adlandırdığımız, hukuk, siyasal bilgiler, iktisat gibi okullardan mezun olan arkadaşlarımızdır. “Teknik” olarak adlandırdığımız müfettiş arkadaşlarımız tıp doktoru, elektrik, diğer mühendislik branşlarında görev almaktadır Teftiş Kurulu Başkanlığımızda.

İş Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri ise Bakan adına çalışma hayatıyla ilgili mevzuat çerçevesinde programlı ve program dışı teftiş, inceleme, soruşturma yapmak, gerekli önlemleri almak ve aldirmek olarak ifade edilmiştir. Kayıt dışı istihdamla mücadele etmek, sektörel analizlere dayalı denetimleri yürütmek ve bu konularda alınması gerekli tedbirleri önermek görevlerimiz arasında yer almaktadır. Çalışma hayatıyla ilgili mevzuat çalışması yapmak, mevzuatın aksayan yönleri, uygulanabilirliği, sektörel bazda ilgili kurum ve kuruluşlarca alınması gereken önlemleri belirleyen genel değerlendirme raporu hazırlamak bir diğer görevimizdir. Denetim sonuçlarına ilişkin istatistikleri tutmak ve değerlendirmek bir başka görevimizdir. Ayrıca, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu uyarınca iş yerlerinde inceleme yapmak, iş ve işlemlerini teftiş etmek, uluslararası sözleşmeler çerçevesinde iş yerlerinde uygulamaları incelemek, izlemek, müfettişlerin iş teftişiyle ilgili faaliyet ve işlemleriyle ilgili teftiş, inceleme ve soruşturmaları yürütmek... Yani bizim iç yapımızda kendi müfettişimizin yaptığı işlemlerle ilgili soruşturmalarımızı da kendimiz yapıyoruz, Bakanlığın iç soruşturmasını da yapıyoruz, idari denetim de yapıyoruz, böyle bir yapılanmamız var.

İş teftişine gelecek olursak, iş teftişi nedir ifade edecek olursak çalışma hayatıyla ilgili mevzuatın uygulanmasının devlet tarafından izlenmesi, denetlenmesi ve teftiş edilmesidir. İş teftişinin temel öncelikli görev alanı, 81 sayılı ILO Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesine göre, çalışma ortamı ve çalışma koşullarıdır. Çalışma ortamı olarak iş sağlığı ve güvenliği, çalışma koşulları olarak da çalışanlarımızın özlük haklarıyla ilgili denetimleri yürütmekteyiz.

Peki, teftişlerimizde geleneksel olarak sahadaki sorunlar nedir diye ifade edecek olursak bunların başında iş kazası ve meslek hastalıkları gelmektedir. Kimyasallarla, elektrikle, makinelerle çalışma alışkanlıkları ve bunun gibi ilgili iş sağlığı ve güvenliği sorunları ve işin yürütümü yönünden uzun çalışma, yetersiz dinlenme süreleri, ücretle ilgili sorunlar gibi, çocuk işçiliği gibi, engelli işçilerle, yabancı uyruklu işçilerle olan problemleri biz denetleyerek bunların en aza indirilmesini sağlamaya çalışmaktayız.

Peki, bunu nasıl gerçekleştirmekteyiz? Yeni iş teftiş anlayışımıza göre önleyici denetim uygulamaları... Bunu nasıl yapılandırdık? Avrupa Birliğiyle yaptığımız projelerde teftiş sistemimizde yenilikler getirdik. Bunu da 2010 yılından bu tarafa da yapmaktayız. “Önleyici denetim” adı altında yapılandırıyoruz bunu. Öncelikli sektör, öncelikli risk anlayışı... “Öncelikli sektör” derken neyi ifade ediyoruz? Madenleri ifade ediyoruz öncelikli sektör olarak çünkü ölümlerin en fazla olduğu sektörlerden. İnşaatı ifade ediyoruz, en fazla ölümlerin yaşandığı sektörlerden. Bunları belirledikten sonra riski belirliyoruz. Nedir? İnşaatlarda yüksekte düşme, en fazla ölümün yaşandığı yüksekte düşme. İşte, bu yüksekte düşmeyi ortadan kaldırmak için ne yaptık? Son yıllarda, son üç senedir uyguladığımız güvenli iskele ve standartlara uygun iş ekipmanları kullanılmasını sağlamamak için yoğun bir şekilde teftişlerimize devam ettik.

Peki, sırf bunları değiştirmekle oluyor mu? Yeterli olmuyor. Tabii, bunun için ne yapıyoruz? Eğitim ve iletişim toplantıları yapıyoruz sektörlerle. Bu toplantılar sonucunda bilgilendirme yaparak sektördeki çalışanlar ve işverenler onların yaklaşımlarını, kültürünü bu yönde iletirmeye çalışıyoruz. Bunu da daha çok iş birliğiyle yapıyoruz.

İş teftişi yaklaşımları daha önceden tepkisel yani herhangi bir kaza olduğu zaman bunun incelemesini yapmak yerine önleyici, proaktif yaklaşım... Biraz önce bahsettiğim gibi, 2010 yılından bu tarafa önleyici denetimlere ağırlık verdik. Oluşan kazaları, tabii ki özellikle kazalar bir daha olmasın diye onları analiz ediyoruz, onlara göre teftiş programlarımızı yönlendiriyoruz. Bu şekilde ortadan kaldırmaya, iş kazalarını en aza indirmeye çalışmaktayız.

Öncelikli sektör risk anlayışımızda tüm sektörlerin teftişinden ziyade ifade ettiğim gibi öncelikli risk alanlarının teftişini yapıyoruz. Biraz önce ifade ettiğim, 2010 yılından bu tarafa tepkisel denetimlerden ziyade önleyici denetimlere ağırlık vererek denetimlerimizi sürdürmekteyiz.

İş teftiş sistemine getirilen bu yeni yaklaşımlarda önceliklerin belirlenmesi, teftişlerin planlanması, programlanması ve uygulanması...

Burada bir şey ifade etmek isterim, İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak biz, çalışma arkadaşlarım, programları hazırlayan arkadaşlarım: Maden programlarına bakan arkadaşımız -maden mühendisi- İş Başmüfettişi İlkan Bey. İnşaat programlarına bakan arkadaşımız İş Başmüfettişi Serkan Çetinceli. Diğer metal ve kimya sektörüne bakan arkadaşımız İş Başmüfettişi Kutluhan Kendir. Teftiş Kurulu Başkanlığında bu işleri birlikte götürmekteyiz.

Bilinç artırma faaliyetleri derken kampanyalar ve eğitimler... Biraz önce bahsetmiştim, toplantılar yaparak sektörde çalışanların bilinçlendirilmesi yönünde çabalarımız devam etmektedir.

Önleyici denetim anlayışında programlı teftişlerde noksanlık ve aykırılıklar tespit edilmesi hâlinde doğrudan idari para cezası uygulanması yerine tespit ettiğimiz bu noksanlıklar için belirli bir süre işverenlere süre vermekteyiz. Bu süre sonunda da tekrar kontrol edip bu noksanlıklarını gidermesini sağlamaya çalışmaktayız. Cezacı yaklaşım, ceza vermek o noksanlığı ortadan kaldırmıyor, ölümleri ortadan kaldırmıyor. İşte, bu anlayışla teftişlerimizi sürdürmekteyiz.

Peki, Türkiye’de kaç tane iş yeri var? 2018 Ocak ayında yaklaşık olarak 1 milyon 853 bin civarında iş yeri var. Bunların yaklaşık 600 bini çok tehlikeli ve tehlikeli sınıfta yer alan iş yerleridir. Dünyada da tüm iş yerlerinin denetimi yapılacak, her iş yeri denetim görecektir diye bir anlayış yoktur. ILO tarafından tüm iş yerlerinin ortalama yüzde 2 civarında teftişinin yapılması öngörülmektedir.

Sigortalı olarak işçi statüsünde çalışan sayımız 14 milyon civarındadır. Bunu tüm çalışanlar açısından, hepsini toparlarsak 6331 sayılı Kanun’a tabi olan tüm çalışanlardır, bunlar da yaklaşık 22 milyon civarındadır.

Peki, bu teftişlerimizi kaç müfettişimizle gerçekleştirmekteyiz? Toplam olarak 1.003 müfettişimiz var. İş sağlığı ve güvenliği yönünden de 594 müfettişimiz var.

2017 yılı iş teftişi faaliyetlerimizde yaptığımız teftişleri belirtecek olursak, burada biraz önce belirttiğim gibi verdiğimiz süreler sonunda bakarsanız iyileştirme oranlarına yüzde 90’ların üzerindedir yani tespit ettiğimiz her 100 noksandan 90’ın üzerinde, 93, 95, 97’lere varan giderilme oranları vardır.

2017 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen 5.180 program dışı teftişte 1.201 iş yerine toplam 13 milyon 721 bin idari para cezası uygulanmıştır, 280 iş yerinde de işin durdurulmasına karar verilmiştir. Bunları değerlendirecek olursak yıllara göre, 2014 yılından günümüze kadar, 2017 yılına kadar verilen bu kadar yüzde 90’ın üzerinde iyileştirmeye, noksan giderilmesine rağmen cezalara bakacak olursanız 50 milyon civarındadır. Yaklaşık 10 bin civarında da iş sağlığı ve güvenliği yönünden teftişlerimizi gerçekleştirmekteyiz, yılda yaptığımız teftiş sayısı da 10 bin civarındadır. 2017 faaliyetlerinde yine işin yürütümü ve iş sağlığı ve güvenliği yönünden yapılan teftiş sayımız yaklaşık 19 bin civarındadır. Bu teftişlerimiz sonucu işin yürütümü ve iş sağlığı ve güvenliği yönünden yaptığımız teftişlerde yaklaşık 2 milyon işçiye ulaşılmıştır. Bu yapılan teftişler sonucu yüzde 3’ler, 5’ler civarında giderilmeyen noksan hususları 70 milyon civarında idari para cezası uygulanmıştır.

2017 Yılı Programlı Teftiş Genel Değerlendirme Raporu’nun yazımı devam etmekte olup 2017 yılının teftişlerinin genel değerlendirme raporları şu anda redakte edilmektedir, tamamlandığı zaman taraflara dağıtılacaktır. 2017 yılı faaliyetlerimiz için de 2016 yılında yaptığımız teftişlerde 10 genel değerlendirme raporu kitaplaştırılarak sosyal taraflara dağıtılmıştır. İş teftiş genel raporu, Türkçe ve İngilizce olarak ILO’ya her sene sunduğumuz çalışmalarımız, faaliyetlerimizle ilgili bunu yasal olarak yapmak zorunda olduğumuz faaliyetlerimizi ILO’ya ulaştırmak üzere Bakanlığımızın Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Bir diğer faaliyetimiz ise 2017 yılında çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin UNICEF’le yaptığımız protokol gereği eylül-aralık ayları arasında 450 iş müfettişine çocuk hakları ve iş ilişkileri konulu eğitim verilmiştir.

Yine Uluslararası Çalışma Örgütüyle (ILO) yaptığımız bir protokol gereği yabancı işçilerle ilgili, bunların Türkiye’de Suriyeli mültecilerin ve ev sahibi toplulukların iş gücü piyasasına katılımının geliştirilmesi amacıyla Arapça ve Türkçe olarak kitapçıklar bastırılmış ve taraflara dağıtılmıştır.

2017 yılında programlı teftişlerle ilgili diğer faaliyetler kapsamında da daha önce bahsettiğim gibi, yaptığımız toplantılar, bunlar kamu kurum ve kuruluşları, sanayi, ticaret ve meslek odaları gibi kuruluş ve taraflarla yaptığımız toplantılar, 102 seminer gerçekleştirmişiz.

2018 yılında bu zamana kadar yaptığımız teftişlerden bahsedeyim: Ocak, şubat, mart ayları döneminde tüm grup başkanlıkları ve iş sağlığı ve güvenliği yönünden görev yapmakta olan müfettişlerimizle organize sanayi bölgelerinde, sanayi sitelerinde, sanayi bölgelerinde 5.189 iş yerinde 382 müfettişle teftişler gerçekleştirdik. 2018 yılındaki programlı teftişlerimiz şubat ayı itibarıyla maden iş yerlerinde 62 müfettişimiz görevli olup maden teftişlerimiz şubat ayında başlamıştır. Nisan ayı itibarıyla da bu sanayi teftişlerimiz bitti. Mart sonu itibarıyla, nisan başı itibarıyla da yapı iş yerlerinde, metal sektöründe, kimya sektöründe, tekstil sektöründe, termik elektrik santrallerinde, jeotermal elektrik santrallerinde teftişlerimiz başlamış bulunmaktadır. Ayrıca “program dışı” dediğimiz teftişlerde de ocak-mart dönemi içinde 848 görev verilmiş. Bu konuda yapılan teftişlerde raporlama sürecinin de devam ettiğini ifade edebilirim.

Yürütülen iş birliği faaliyetlerimiz de yine UNICEF’le yaptığımız bu çocuk işçiliğiyle ilgili...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Affedersiniz Başkanım, bir şey sorabilir miyim?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Tabii, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Biraz önceki tabloya tekrar baktığımızda 2018 yılında müfettişlerle beraber iş sağlığı ve güvenliği teftişleri yapılmış. Problemler nedir, bunlar tespit edildi mi?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – 2018 için mi diyorsunuz?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Evet, maden iş yerlerine 62 müfettiş gitti, teftiş yaptı. Buralar hakikaten iş sağlığına ve iş güvenliğine, kanuna uygun hareket ediyorlar mı, etmeyenler hakkında ne tür işlemler yapıldı, eksikliklerle ilgili, bunları biliyor muyuz?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Tabii, biliyoruz. Yaptığımız teftişlerde bunları rapor ettik.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Mesela ben Manisa Milletvekiliyim, Soma’da cumhuriyet tarihinin en büyük iş kazası oldu biliyorsunuz, 301 kardeşimizi orada şehit ettiler, şehit oldular, öldüler.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Biz de çok üzüldük.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ama orada incelemeler yaptığımız zaman -ben aynı zamanda Soma Maden Kazası ve Maden Kazaları İnceleme Komisyonu üyesiydim- yedi ay boyunca şunu gördük ki orada teftişlerin çok yüzeysel yapıldığını, kâğıt üzerinde yapıldığını gördük, aynı zamanda işverenlerin mevcut kanunlara uygun hareket etmediğini gördük. Sendikanın sendikal faaliyetlerindeki

kanuni düzenlemeler çerçevesinde hareket etmediğini, işçilerin de hak arama müesseselerini çalıştıramadıklarını gördük orada. Bununla ilgili olarak burada bir kanun çıkardık biliyorsunuz, İş Güvenliği ve İş Sağlığı Yasası'nı çıkarmıştık ki çok önemli bir yasaydı.

Şimdi yine aynı şekilde bu teftişler nasıl yapıyor? Hakikaten problemler var mı? Bu problemlerle ilgili işverenler veya da kamu kurumları, oranın genel müdürleri, bakanlıkları uyarılıyor mu? Bunlarla ilgili çalışmalar sonucunda ne tür uyarılarda bulunduk, ne tür eksiklikleri görebildik? Çünkü ağır işler bunlar ve bu ağır işlerde eğer bu kanunlara uymazlarsa maalesef, en iyi kanunu yapsanız bile kötü insanların elinde uygulanmıyor. İyi insanların, vicdanlı insanların, merhametli insanların olduğu yerde en kötü kanun bile olsa orada kanunların en azından iyiye doğru yönlendirildiğini görüyoruz, iyi bir iş güvenliği, iyi bir iş sağlığı merkezi oluştuğunu görüyoruz tüm fabrikalarda.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Evet, kültür meselesi.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Hem kültür meselesi hem de aynı zamanda Meclisin de kanunları yaparken iyi kanunlar yapması gerekiyor ama orada da iyi idarecilerin olması gerekiyor. Bunlarla ilgili acaba işlem yaptığımız oldu mu yani savcılıklara intikal eden konular var mı veya uyarılar var mı?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Var tabii.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Ne tür uyarılar var? Maden iş yerlerinde mesela neler var sıkıntı? 62 müfettiş gitti, bunu merak ediyorum.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Hayati tehlike olduğu zaman orada durdurma uyguluyoruz yani çalışanlar açısından...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bunların listesini bize gönderir misiniz, nerelerde neler yapıldığını?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ SERKAN ÇETİNCELİ – Sayın Vekilim, aslında burada görmüş olduğunuz rakamlar 2018 yılında uygulanacak olan teftişlere ilişkin. Daha önceki slaytlarda 2017 yılının istatistikî bilgileri vardı ama sektör özelinde de isterseniz geride mevcut bulunuyor.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Şimdi 2017'yi gösterelim. Bu, yapı, yer altı ve yer üstü maden iş yerlerinde İSG programlı teftişi. Kaç müfettişle yapmışız? 109 müfettişle.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Tamam, müfettişler görevlerini yapmışlar, gitmişler.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Teftiş edilen iş yeri sayısı nedir? 1.318. Ulaşılan sayısı 82.966. Ne kadar iyileştirme sağlamışız? Yani 100 noksandan 94,7'sini gidermişiz biz. İdari para cezası uygulanan iş yeri sayısı nedir? 599. Ne kadar yazmışız? 14 milyon 180 bin idari para cezası yazmışız yani yarısına ceza yazmışız gittiklerimizin. 1 iş yerinde de durdurma uygulamışız. Maden iş yerleri biliyorsunuz her gün değişen... Çünkü sabit bir fabrika gibi düşünmeyin burayı, kömür çıkarıyorlar, tünel gidiyorsunuz, orada devamlı o tedbirlerin devam etmesi gereken iş yerleri bunlar, her an tehlike olabilir, her an gaz çıkabilir; işte bunun tedbirini almak gerekiyor, ona göre ilerlemek gerekiyor. Buna rağmen bu kadar, yüzde 94 iyileştirme sağlıyoruz, yaptığımız yaklaşık 1.300 teftişte 600 iş yerine de idari para cezası uyguluyoruz. 48 tane iş yerinde durdurma uygulamışız. Bunlar tabii, o hayati tehlikeyi giderdikten sonra açma işlemleri gerçekleşiyor.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ruhsat almayan yerleri kapatmayla ilgili, bu noktalarda tavizsiz bir iş yapıyorsunuz, değil mi? Çünkü Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da zaman zaman bazı kömür ocaklarının ruhsatsız çalıştığı...

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – O, adli bir vaka yani...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Yok, ruhsatsız çalıştığı, ruhsat konusu kimin konusu?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Ben devam edeyim.

BAŞKAN – Buyurun.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Öncelikle, Komisyona saygılarımı sunuyorum.

Sayın vekilimle daha önce de bu tür komisyonlarda bir arada olmuştuk. Bahsettiğiniz Komisyonun çok da değerli bir raporu üretildi. O raporun üretiminde bizden de iki müfettiş arkadaşımızın da katkıları oldu, Komisyonunuzda görev yaptılar. Ancak raporumuzda yer alan birçok husus maalesef mevzuatımıza yansımada, bu konuyu da bir eleştiri meselesi olarak size de anlatmak isterim özellikle o Komisyonunda bulunan bir vekil olarak.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Mevzuata mı yansımada, kanuna mı yansımada?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Mevzuatlaşmada yani gerek kanun gerek yönetmelikte yapılması gereken düzenlemeler, daha doğrusu Komisyonun önerileri...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – İlgili mevzuata yani o, Bakanlığın konusu, evet.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Evet, Komisyon önerilerinin çok az bir kısmı hayata geçebildi. Sizler de gittiniz, o kazanın olduğu yeri özellikle ziyaret ettiniz, çok uzun çalışmalarda bulundunuz, dünyayı taradınız, dünyadaki çalışmaları gördünüz. Bizim İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak o zaman da Komisyonunuzda hem Soma kazasından sonra hem o süreç içerisinde Ermenek faciası da oldu, üst üste geldi, ondan sonra da İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak maden iş yerlerine ait teftişlerimize ilişkin bilgilendirmeleri yapmış idik. Bizim İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak az önce Başkanımın da değindiği, çalışma hayatı içerisinde en çok teftiş yaptığımız alanlar sıralamasında madencilik faaliyetleri ilk sırada yer alıyor. İşçi sayısı ile karşılaştırdığımızda, aslında diğer sektörlerle karşılaştırdığımızda çok düşük bir işçi sayısı var yani kayıtlı işçi sayımız bizim 120-140 bin arasında değişiyor şu anda tüm madencilik sektörünü ele aldığımızda. Kömür faaliyet grubunda ise yaklaşık ortalama 40 bin çalışmamızın olduğunu görüyoruz. Tüm iş yerleri ve tüm işçi sayısı ile karşılaştırdığımızda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığının en fazla teftiş yaptığı alanlardan biri olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Soma kazasına kadar elbette ki bu ülkenin iş sağlığı ve güvenliğine bakış açısı ile kazadan sonraki bakış açısı arasında birtakım farklılıklar var, bu da çok doğal farklılıklar. O tarihe gelinceye kadar da bizim o alanda, özellikle madencilik alanında çok ciddi teftişlerimizin sonucunda üç yıllık, dört yıllık bir zaman dilimi içerisinde Türkiye yer altı kömür madenciliği esas olmak üzere, başta olmak üzere çok ciddi değişiklikleri tetikledik. Bunun başında havalandırma ile ilgili problemler, merkezî gaz izleme ile ilgili sorunlar, gaz ölçümleri ile ilgili sorunlar, tahkimatla ilgili problemler yani 2010 yılına kadar bizim madencilik alanında ülke olarak gerçekleştiremediğimiz birçok şeyi aslında 2010'dan 2014'e kadar yer altı ocaklarına sokabildik ama sadece ekipman boyutunda sokabildik. Şimdi, sadece ekipman olması, donanım olması bir şey ifade etmiyor, onu kullanıp ondan bir sonuç çıkarmamız da bizim için en önemli verilerden bir tanesi. Az önce Başkanımın da söylediği, iş yerlerinde denetimin sürekli olması, neredeyse her dakikaya varıncaya kadar o iş yerlerinin izlenmesi ve her gün karşılaşılabilecek sonuçlarla ilgili yapılan değerlendirmelerle sürekli bir önlem alma zihniyetinin yerleşmesi lazım iş yerlerine. Az önce Başkanım 2017 rakamlarını verdi, 48 durdurma ondan önceki yıllara bakarsak, Soma'dan sonra elbette ülkenin tabii, bakış açısı değişti, İş Teftiş de bakış açısı değişti ve sertleşmeye başladı, 200'ün üstünde durdurmamız var bizim hemen Soma kazasının akabinde. Sonraki yıllarda giderek azalmaya başladı, son yıl 40'a kadar düştü. Şimdi, düşmesinin altında yatan sebeplerden bir tanesi, evet, mevzuata uyum sürecinin zorunlu da olsa, kâğıt üstünde de olsa gerçekleşmeye başlamış olması; birinci sebebi bu.

Bir diğerk sebebi: Başka bakanlıkların da artık bu alana daha ciddi bakmaları. İşte, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının son yıl içerisinde Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen mahalindeki tetkik sayılarının artması, bu iş için yeni personellerin görevlendirilmesi.

Gene Soma kazasından sonra ferdi kaza sigortasının madencilik alanına getirilmesi ve sigortalama koşullarının gerçekleşmesi için ayrı bir birim, işte, Hazine Müsteşarlığına bağlı olarak bu denetimlerin yapılması bizim madencilik alanımızda birtakım gelişmeleri beraberinde getirdi. Hâlâ çok hassas olduğumuz bir alan madencilik alanı, tüm yoğun çalışmalarımıza rağmen hâlâ çok ciddi kazaların olma olasılığının da bulunduğu yerler.

Sorunuza da gelince, maden ocaklarının ruhsatsız çalışması durumu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının takip ettiği, Maden İşleri Genel Müdürlüğünün takip ettiği bir konu; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının takip ettiği konu ise, bir çalışma ilişkisinin varlığı hâlinde onun ruhsatlı olup olmaması hâlinde de denetimlerin devam etmesi gerektiği ama ruhsatsız olduğunun tespiti hâlinde de ilgili bakanlığa bunun bilgisinin verilmesi.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Anladım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – 2018’de -UNICEF’le yaptığımız- Mart, Nisan, Mayıs aylarında toplam 400 iş müfettişine çocuk hakları ve ilkeleriyle ilgili konularda eğitim verilmeye devam edilmektedir. 2018 yılında yürüttüğümüz diğer toplantı faaliyetlerimizde de 262 seminer, toplantı düzenledik, bilgilendirmeyi sağladık.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sunumunuzda 600 bin tehlikeli iş yeri, tehlike altında iş yeri dediniz...

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR - Çok tehlikeli iş yeri ortalama olarak.

BAŞKAN – Fakat total teftişiniz de 10 bin iş yeriyle sınırlı.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR - Evet, gelişmekte olan ülke statüsündeyiz yani ILO’nun standartlarına göre bir iş yerinde 20 bin çalışana bir müfettişin düşmesi gerekiyor yaklaşık olarak. Bizim de toplam olarak 2 bin müfettiş kadromuz var. Tabii, müfettiş yetiştirmek belirli bir süreç ve onu almak belirli bir süreç. 6331 sayılı Kanun’un çıktıktan, sonra iş güvenliği uzmanı yapısı geldikten sonra bizim iş sağlığı ve güvenliğinde çalışan müfettiş arkadaşlarımızdan çok emekli olan oldu, her sene alımlar yapmamıza rağmen... Tabii, sayımızı devamlı sabit tutmaya çalışıyoruz, devamlı alımlar yapıyoruz ama yetiştirmek bir süreç, müfettiş yetiştirmek üç senelik bir süreç gerektiriyor ama bunu yapmaya çalışıyoruz, devamlı, ihtiyaç oldukça alıyoruz ama dediğim gibi birden çok fazla sayı aldığımız zaman yetiştirmek çok mümkün olmuyor, belirli sayılarda almamız gerekiyor. Zaman içerisinde de müfettiş sayımız yükselecek, o standartlara, ILO’nun standartlarına yaklaşmış olacağız.

BAŞKAN – Piyasada çalışan iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarını da siz mi denetliyorsunuz?

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR - Biz iş yerlerini denetliyoruz, onların yaptığı...

BAŞKAN – Onların görevini iyi yapıp yapmadığı yani piyasa şartlarında iş güvenliği...

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR - Onu İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü denetliyor, onların uhdesinde. Sertifika verilmesi, uzman olması, sınavları, onların çalışma sistemleri onların uhdesinde. Biz işverenin sorumluluğunda uzmanın iyi çalışıp çalışmadığı, aslında denetleme meselesi değil, işverenin iyi hizmet alması yani piyasa koşullarında iyi hizmet alıyorsa o piyasada tutunur, o uzman iyiye... İşveren iyi uzman seçmek zorunda ama burada bir rekabet ve parasal durum girdiği zaman işin içine, ucuz olanı tercih ederseniz az hizmet alırsınız ama malzemenin kötüsü gibi, bu tür sıkıntılar yaşıyor ama bu 6331'den sonra, iş güvenliği uzmanlığının yerleşmesinden sonra belirli bir aşamaya geldik, çok kısa sürede 100 binin üzerinde iş güvenliği uzmanı oldu. Yetiştirmek bir süreçti, kanunu çıkartırsınız ama bunu destekleyecek uzmanı yetiştirmek, bunların sınavını yapmak piyasada yoktu, yavaş yavaş bu iş oturuyordu. Daha önceden, 6331 olmadan önce devletin işletmelerinde teknik emniyet müdürlükleri vardı, buralar biraz daha büyük fabrikalardı. Bunu bir birim hâline getirmişlerdi. Son dönemde bu uzmanlık çıktı ve bunlar işverene yol gösterici, nasıl üretime mühendis görevlendiriyorsa üretirken güvenli üretimde de yol gösterici olarak uzmanın görevlendirilmesi gerekiyor. İyi hizmeti de iyi mühendisten, iyi uzmandan alırsınız. Bunun elemesini de işverenler yapacak Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi sözü TKİ Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Uygun'a bırakıyorum.

Buyurun.

TKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ MEHMET UYGUN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kıymetli Komisyonumuzu, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumumuz 1957 yılından beri faaliyet gösteren bir iktisadi devlet teşekkülüdür, yaklaşık 4.500 çalışanı var, bu 4.500 çalışanıyla 3 tane işletme müdürlüğü olarak madencilik faaliyetleri yürütmekte. Bu Komisyonumuzun konusuyla ilgili olarak böylesi önemli bir konuda bizlere de söz verdiğiniz için öncelikle teşekkür etmek istiyorum.

Biz tabii, burada daha önce arkadaşlarımız gelmişler, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü mevzuat yapıcı veya düzenleyici rolünde. Üstatlar teftiş eden, biz de bir işletmeciyiz aslında. Dolayısıyla biz de mevzuatı uygulamaya çalışıyoruz, en iyi şekilde uygulamaya çalışıyoruz. Bu çerçevede tabii, temel prensibimiz bizim mevzuatla çizilen bir baz var, onun biz üzerinde olma hedefindeyiz. Dolayısıyla bu çerçevede yapmış olduğumuz birtakım çalışmalarla ilgili kısa bir bilgi vermek isterim efendim.

Ben kurumumuzda yürütülen iş sağlığı güvenliği faaliyetlerini birkaç başlık altında topladım. Bunlardan birincisi, güvenlik kültürünün kazandırılması. Kurum olarak sağlık ve güvenlik kültürünü kurumsal kültürümüzün bir parçası olarak görüyoruz, maden iş yerlerini güvenlik riskleri nedeniyle iş yerlerimizde eskiden beri var olan ve yürütülen çalışmaların 2012 yılı sonrasında yürürlüğe giren yeni mevzuata uygun olarak sürdürülebilmesi ve kurumumuz bünyesinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin bütünlüğünün sağlanması ve tüm iş yerlerimizde yeni güvenlik kültürü anlayışının kurumsal kültürümüze entegrasyonu yönünde çalışmalar devam ediyor. Bu noktada eğitimi önemsiyoruz. Bu çerçevede rutin olarak mevzuatımız gereği yaptığımız periyodik iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin yanında özel eğitim programları da düzenliyoruz. Bu çerçevede özellikle Genel Müdürlüğümüz ve taşra teşkilatımızda iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olabilecek arkadaşlarımızı iş sağlığı ve güvenliği uzmanlığı eğitimlerine yönlendirdik. Bu çerçevede 138 personelimize “c” sınıfı iş güvenliği uzmanlığı eğitimi aldırдық. Aynı şekilde, kurumdaki yönetici arkadaşlarımıza dünyadaki anlayışı da yakalayabilmeleri açısından uluslararası onaylı güvenli yönetim eğitimleri aldırıyoruz. Aynı şekilde, olay araştırma ve neden analizi eğitimi ve iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili iç tetkik eğitimleri aldırıyoruz. İşveren vekili pozisyonundaki tüm çalışanlarımız için bir mevzuat el kitabı hazırladık,

bunlarla ilgili arkadaşlarımızı eğittik, bütün arkadaşlarımıza da bu kitaplardan verdik. Aynı şekilde, tüm çalışanlarımıza bir iş yeriyle ilgili yani güvenlik kültürüne yönelik iş hijyeni kitabı hazırladık ve dağıtımını gerçekleştirdik. Benzer şekilde, işletmelerde çalışan tüm personelimizin katkısıyla bir kontrol listeleri kitabı hazırladık. Bu, hakikaten sektörümüzde parça parça vardı ama tüm işçimizden, memurumuzdan, mühendisimizden bütün arkadaşlarımızın katkı verdiği çok güzel bir çalışma oldu; bunu da sektörümüzdeki tüm paydaşlarımızla paylaştık. “Maden İş Yerlerinde İş Sağlığı Güvenliği Kontrol Rehberi” diye bir rehberi hazırlamış olduk. Benzer şekilde, uluslararası alanda özellikle madencilik alanında ileri gitmiş bazı ülkelerde iş sağlığı ve güvenliği alanında kullanılan “Kritik Kontrol Yönetimi” diye bir sistem var. Bu sistemle ilgili de birtakım çalışmalar yaptık ve bununla ilgili de bir rehber hazırladık. Bu rehberimizi de çalışanlarımıza dağıttık, bunlarla ilgili eğitimlerimizi de yaptık ve devam ediyoruz bu çalışmalara da.

İkinci konu, ana başlık: Periyodik kontroller, hijyen ölçümleri ve sağlık hizmetleri. Tabii, iş sağlığı hizmetleri kapsamında çalışanlarımızın sağlık gözetimleri, iş yerlerindeki ekipmanların periyodik kontrolleri, iş yerindeki toz, gürültü, titreşim, termal konfor gibi hijyen ölçümleri ve özellikle psikososyal etmenlerle ilgili çalışmalara önem veriyoruz. Mevzuatımız gereği iş yerlerimize iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri atamamız gerekiyor, iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi. Bu mevzuatımız yürürlüğe girdikten sonra biz bu atamaları gerçekleştirdik. Özellikle iş güvenliği uzmanlığı noktasında hemen hemen bütün iş yerlerimizde kendi personelimizle iş güvenliği uzmanlığı görevlerini yerine getiriyoruz eğitim aldığımız arkadaşlarımız vasıtasıyla. Tabii, hekim temini, özellikle kamu kurumlarından hekim temininde sıkıntılarımız var ücret politikalarından dolayı. Ondan dolayı biz iş yeri hekimi hizmetini hizmet alımı yoluyla dışarıdan sağlıyoruz. Tabii, çalışanlarımıza verilen eğitimler, mevzuat kapsamında asgari verilmesi gereken eğitimler, biz çok tehlikeli iş yeri olduğumuz için on altı saatten az olmamak üzere bir eğitim programı düzenliyoruz. Bu eğitim programı çalışanlarımızın ihtiyacına göre iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerimiz ve iş yerindeki amirler tarafından, birlikte, çalışan temsilcilerinin de görüşleri alınarak işin ve iş yerinin koşullarına göre, o anki risk değerlendirmelerine göre sürekli güncel şekilde yürütülüyor.

Mevzuatımızda tabii, en önemli husus, belki de işin bel kemiği risk değerlendirme. Bu noktada salt bir doküman olarak değil de yaşayan bir doküman olması yönünde ciddi gayretlerimiz var. Bu süreçlerde özellikle risk değerlendirme çalışmalarını biz vaktinde tamamladık, bunu yönergelerle destekledik, tüm çalışma ve makine teçhizatlarla ilgili çalıştırma talimatları hazırlandı ve bunda bu süreçler tamamlanmış durumda.

“Risk yönetimi” kavramı özellikle bizim üzerinde durduğumuz bir kavram. Çünkü sadece salt risk değerlendirmesini rafta kalan bir risk değerlendirme dokümanı olarak görüyoruz. Risk değerlendirme dokümanından istifade ederek bununla ilgili düzeltici, önleyici faaliyetlerin planlanması, aksiyon planlarının gerçekleştirilmesini sağlayabilirsek ve bunlarla ilgili geri dönüş süreçlerini takip edebilirsek işte bu, risk yönetim sürecini ifade ediyor. Dolayısıyla biz özellikle risk değerlendirme yerine risk yönetimi üzerine bir kurguyu benimsemiş durumdayız. Risk yönetiminde başarıyla çalışma yapabilmek adına özellikle “yönetim sistemi” kavramının önemli olduğunun farkındalığıyla biz OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemine geçtik tüm iş yerlerimizde. Bunlarla ilgili de çalışmalarımız sürüyor.

Tabii, şu anda bir de Bakanlığımız koordinasyonunda, kurumumuz sekreteryasında madencilikle ilgili 5 genel müdürlüğümüzün de iştirak ettiği Risk Yönetimi Projesi’ni yürütüyoruz. Güney Afrika’dan bir Pretoria Üniversitesi var, ülkemizden İstanbul Teknik Üniversitesi bu konuda proje ortağı ve bu konuda da gerçekten çok ciddi çalışmalar yapıldı. İnşallah, 5 kurumumuzdaki uygulamalarından sonra, pilot bölge uygulamalarından sonra bunu Türkiye madenciliğine taşıyacak aksiyon planlarını da en kısa sürede geliştirmiş olacağız.

Kalite kontrol yönetimi konularında kurumsal farklılığın artırılması ve bu konuda hazırlanan rehber doküman merkez iş yeri ve işletmelerimizle paylaşıldı. Tabii, bu, özellikle maden iş kolunda çalışmamız hasebiyle -aslında tüm, her yer için önemli bulduğumuz bir konu, altını çizdiğimiz bir konu- acil durum planları. Bu konuda da iş yerlerindeki çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş makineleri ve çevre şartları dikkate alınarak meydana gelebilecek acil durumlar değerlendirildi, muhtemel acil durumlar belirlendi ve bunları önleyici tedbirler alınmış durumda. Gerekli eğitimler veriliyor. İş yeri tehlike sınıfına göre de tatbikatlarımız düzenli olarak yapılıyor ve kayda alınıyor.

Kriz yönetimine ilişkin iş yerlerimizde olası kriz senaryoları tamamlanmış durumda. İş yerlerinde acil durumlar hakkında yönetmelik gereğince yeterince personel arama kurtarma konularında eğitimler aldırılmak suretiyle, yeterince personel de aynı şekilde ilk yardım eğitim merkezleri ve eğiticiler tarafından acil durumlara karşı ilk yardımcı olarak yetiştiriliyor. Tabii, madencilikte en önemli konulardan birisi -işte acil durumun devamı niteliğinde- arama kurtarma tahlisiye konusu. Gönülümüz arzu ediyor ki madenlerde kaza olmasın, arama kurtarma tahlisiye ekiplerine ihtiyaç olmasın ama biz hazırlıklı olmak durumundayız. Bu noktada kurumumuzun Tunçbilek'teki iş yerinde bir tahlisiye eğitim istasyonumuz var. Burada Millî Eğitim Bakanlığıyla iş birliği hâlinde geliştirdiğimiz modüller çerçevesinde kurtarıcıları eğitiyoruz, en modern cihazlarla teçhiz edilmiş durumdadır. Şu anda sadece oradaki iş yerimizde 59 tane personelimiz bu ciddi eğitimi almış durumda. Şu anda da 40 tane arkadaşımızın da eğitim süreçleri devam ediyor.

Tahlisiye ve kriz yönetimi konularında iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında yaşanan değişiklikler ve dünyadaki iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak güncelleme çalışmalarımız da sürdürülmektedir. Yer altı iş yerleri yanında açık işletmelerimiz için de kurtarma ve kurtarıcı eğitimleri verildi. Bunlarla ilgili de istasyonlarımız açık ocaklardaki risklere göre dizayn edilmiş durumda. Bu konuda kurumumuzca yine özellikle iş sağlığı ve güvenliği alanındaki mevzuat çalışmalarında olsun, toplu iş sözleşmelerine yönelik katkı sunmaya devam ediyoruz. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının koordinasyonunda yapılan birtakım çalışmalar var. Benzer şekilde biz de uluslararası sosyal güvenlik kuruluşu ISSA'nın bir madencilik kolu var, bu madencilik koluyla da iş birliği hâlinde birtakım etkinlikler yapıp yabancı madencilik ve iş sağlığı güvenliği profesyonellerinin katkılarını almaya çalışıyoruz.

Tabii, burada yönetim sistemiyle beraber biz OHSAS 18001'in yanında hakikaten yönetim sistemi mantığının çok ciddi manada tüm çalışanlarımızı işin içine dâhil ettiğinin farkına vardık. Bu çerçevede bu yıl da Entegre Yönetim Sistemi kapsamında ISO 9000, Çevre Yönetimi 14000, artı, enerji verimliliği 50000'le ilgili süreçleri başlatmış olduk.

Tabii, bir faaliyetin planlanması, yapılması yanında bu faaliyet de nasıl dışarıdan devletimizin görevli birimleri tarafından inceleniyorsa kendimizin de iç tetkik süreçlerini çalıştırma durumundayız. Bu hem yönetim sistemi mantığı içerisinde hem de kurumumuzda iş sağlığı ve güvenliği yapılması çerçevesinde, bizim İSG teknik elemanlarımız var, bu teknik elemanlarca tüm iş yerlerimizde periyodik olarak uygulamayı izleme ve değerlendirme ziyaretleri yapılıyor iş yerlerine. Kurumsal uygulamaların uyumlaştırılmasının yanı sıra iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması da bu vesileyle sıralanıyor. Yönetim sistemi parçası olarak yürütülen iş tetkik çalışmaları yanında iş yerine özgü hazırlanan kontrol listeleri vasıtasıyla hem çalışanlarımızın hem de birimlerinin kendi kendilerini incelemeleri de sağlanmıştır. Bu çalışmalarda elde edilen veriler ışığında risk yönetimi çerçevesinde çalışmalarımız planlanmakta ve gerçekleştirilmektedir.

Tabii, farklı farklı iş yerlerimiz olduğu için bu farklı yerlerde çalışan arkadaşların katkılarını da alabilmek adına bölge toplantıları ve çalıştaylar sürekli yapıyoruz. Yapılan işlerle ilgili örnek uygulamaları burada birbirimizle paylaşıyoruz. Dolayısıyla iyi uygulamaların paylaşıldığı ortamlarla bu iyi uygulamaların yaygınlaştırılması yönünde gayret sarf ediyoruz. Bizim genel anlamda çalışmalarımız bunlar efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum sununuz için.

TKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ MEHMET UYGUN - Ben bir iki konudan müsaade edersiniz bahsetmek isterim.

BAŞKAN – Buyurun.

TKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ MEHMET UYGUN - Tabii, 2012’de özellikle Türkiye’de ilk defa müstakil bir İş Sağlığı Güvenliği Kanunu’na kavuştu ülkemiz. Bu kanun sonrasında ciddi yol aldık, hakikaten ben hani içeriden birisi olarak bunu görebiliyorum. Mesafe alacağımız da çok daha uzun yollar var.

Tabii, ülkemiz kısıtları içerisinde biz bu çalışmaları yürütüyoruz. Takdir edersiniz, bugün, daha hâlâ kamu iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili kanunun memurlarla ilgili kısmı yürürlüğe girmedir. Dolayısıyla biz tabii bir an önce memurları da kapsayan...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) - Yönetmeliği mi yapılmadı diyorsunuz?

TKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ MEHMET UYGUN - Yok, şimdi, kanun tamamen şey efendim, uzman görevlendirme hadisesi var ya bu mevzuatımızda, memurlar için bir zorunluluk yok.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – İş yeri hekimi ve uzman görevlendirme zorunluluğu 2020 yılında başlayacak.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Evet, onu uzun tarihe koymuştuk hazırlık yapsınlar diye, herhâlde öyle koymuştuk.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Yasanın diğer hükümleri yürürlükte, sadece...

TKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ MEHMET UYGUN – Şimdi, biz, özellikle iş yeri hekimi noktasında bir sıkıntı çekiyoruz. Bu noktada, biz bir kamu kurumuyuz, kamu kurumu olmamızdan bizim ücret politikamız belli. Dolayısıyla, ben, bir Sağlık Bakanlığının sağladığı koşulları iş yerlerinde hekimlere sağlayamadığım için, hiçbir hekim benim iş yerimde çalışmak istemiyor. Biz de ayrıca diyoruz ki: “Kendi kadrolu hekimlerimiz olsun.” Çünkü iş yeri hekimliği uzun süreli bir iş. Ben sözleşmelerle iş yeri hekimliği hizmeti aldığım zaman... Yani iş yeri hekiminin adamın duygu dünyasından haberi olacak, sadece fiziksel anlamda değil. Dolayısıyla, çalışanını tanıyan, daha iyi etüt edebilen bir iş yeri hekimliği müessesesine geçebilmek istiyorsak, en azından kamu kurumlarında hekim istihdamını özendirici birtakım tedbirler olabilmeli -ücret olarak söylüyorum- bu sağlanamıyorsa, özellikle Sağlık Bakanlığımızın toplum sağlığı merkezleri var. Toplum sağlığı merkezleri, aynı zamanda iş yeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı hizmeti de sunuyor. İşte, iş yeri hekimliği hizmeti... Biz, bunu çok önemli buluyoruz, özellikle toplum sağlığı merkezleri... İş kolumuz açısından söylüyorum, madencilik faaliyetlerinin yürütüldüğü bölgelerde toplum sağlığı merkezleri kurulur da bu maden işletmelerine hizmet verir duruma gelirse, bence, daha uzun süreli, daha uzun soluklu hekim-çalışan diyalogu kurulabileceğini düşünüyorum.

Tabii, genel anlamda şu var: Biz, iş sağlığı, güvenliğiyle ilgili hep konuştuğumuz zaman, özellikle dışarıdan gelen misafirlerimiz bunu çok yadırgıyorlar. “İş sağlığı, güvenliğiyle ilgili sorumlu kim?” denildiği zaman, burada “Bir uzman arkadaş vardı, çağıralım, bir gelsin.” filan deniliyor. Hâlbuki dünyadaki anlayış şu: İş sağlığı, güvenliği işimize ilave yaptığımız bir iş değildir, işimizin bir parçasıdır ve iş sağlığı, güvenliğinden herkes kendi yaptığı iş kadar kısmıyla sorumludur. Biz de özellikle her toplantıda bunun altını çizmeye çalışıyoruz. Gerçekten bunu herkes sahiplendikçe, bir çaycı arkadaşım çayını demlerken iş sağlığı, güvenliği gereklerine göre demleyecek, getirirken, servis yaparken ona göre, bir madenci işçi arkadaşım ona göre, bir mühendis ona göre... Dolayısıyla herkes bu işi

sahiplendiği zaman, sadece iş güvenliği profesyonellerinin işi gibi görmediğimiz anda, ben çok daha büyük mesafe aldığımızı görüyorum, bunu da her yerde, değişik ortamlarda dile getirmeye çalışıyorum çünkü bunu yaparsak biz daha hızlı yol alacağız, çalışanlarımızla birlikte el ele yürüme imkânımız var bu şekilde değerlendirdiğimiz zaman.

Bir diğer husus da affınıza sığınarak son olarak onu söylemek isterim. Tabii “İş sağlığı, güvenliği” deyince birilerinin hemen aklına işçinin kafasındaki baret, ayağındaki çelik burunlu bot falan gelir. İşte “Ben her şeyi veriyorum.” veya ortam hazırlama gelir. Hâlbuki literatüre baktığımızda, iş kazalarının yüzde 88’i -yanlışım varsa düzeltsinler arkadaşlar- güvensiz davranıştan meydana gelir. Yani çalışmamızın o anki ruh hâli, psikolojisi veya o anlık bir hatası. Bunlar çok önemli bir şey. Yani ortamı ne kadar güzel düzenlersek düzenleyelim, ne kadar iyi koşullar sağlarsak sağlayalım, çalışmamıza mutlaka en iyi şekilde değer vereceğiz, en iyi şekilde eğiteceğiz, bunu sürekli olarak yapacağız, yılmadan, onu da biktirmeden tabii ki. Biz, özellikle bu konuya önem veriyoruz.

Dolayısıyla, ben, sadece madencilik alanında değil, tüm sektörler, özellikle endüstriyel sektörlerde psikososyal çalışmaların da, iş sağlığı, güvenliği çalışmalarının da önemli olduğunu düşünüyorum.

Arz ederim efendim.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ben bir soru sorabilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN – Evet, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Gerçi konumuzla pek alakası yok ama, birazcık da çalışma alanlarınızla ilgili konuştunuz. Türkiye ne kadar kömür ithal ediyor? Türkiye’nin ne kadar kömür rezervi var ve bu kömür rezervlerini mevcut teknolojiğimizle, imkânlarımızla değerlendirebiliyor muyuz? Kömür ithal etmemek için ne yapmamız gerekiyor? Türkiye’nin kömürünü rantabl olarak kullanabilmesi için sadece teknolojiye mi ihtiyacı var, bir zihniyet değişimine de ihtiyacı var mı?

TKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI VEKİLİ MEHMET UYGUN – Efendim, ben şöyle arz edeyim: Tabii, Türkiye’de 17,5 milyar ton civarında toplam bir kömür rezervimiz var; bunun 1,3 milyar tonu taşkömürü, geri kalan kısmı linyit. Tabii, en son gerçekleştirmelerde 30 milyon ton civarında -burada bir hatam olabilir- bir ithal kömür var ülkemize giren. Tabii, bu ithal kömürün Türkiye’de direkt karşılığı var mıdır, belki ona bakmak lazım çünkü bizim elimizdeki kömür rezervi çok düşük kalorili kömürler. Yani bu bahsettiğimiz rezervin hemen hemen yüzde 60’ı 1.500 kalorinin altında. Dolayısıyla, bu, ne evde yakılır ne de sanayi tesisinde kullanılır; sadece özel amaçlı termik santrallerde değerlendirilebilir. Dolayısıyla, en azından, çevreye duyarlı termik santrallerde düşük kalorili linyit kömürlerimizin değerlendirilmesine yönelik şu anda çok sayıda projenin yürüdüğünü, pek çok çalışmanın yapıldığını biliyorum. İnşallah, bunlar neticelendiğinde, en azından yer altındaki rezervlerimiz, ülkemizin dışarıdan enerji ithalatına karşı önemli bir ikame rolü oynayacak ama şunun da altını çizmek lazım: Türkiye’de kaliteli linyit rezervimiz az olduğundan dolayı, özellikle ithal edilen kömürlerin sadece yüzde 15’inin teshinde yani ısınma amaçlı kullanılıyor, yaklaşık yüzde 50’si yine ithal kömüre dayalı santrallerde kullanılıyor -benim en son bildiğim verilere göre- yüzde 35’i de sanayide kullanılıyor.

Tabii, bu teshin ve sanayiyle ilgili kısımda, özellikle Soma ve Tunçbilek bölgesindeki kömürlerimizde üretimin artırılması, buradaki diğer rezervlerimizin de ekonomiye kazandırılmasına ilişkin üretim süreçlerini, biz bu planlamaları yapıyoruz, inşallah, en kısa sürede de bunlar da devreye girdiğinde, ithal noktasında en azından sanayimiz ve ev ısınma amaçlı kullanıcılarımız için yerli kömür önemli bir alternatif olabilecek.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Şöyle söylüyor birileri: “Türkiye kömürünü değerlendiremiyor ve değerlendiremediği, mevcut rezervini kullanamadığı için de ithal ediyor. Bir an önce bu ithalden vaz geçmek, bir an önce mevcut kömürlerimizi ortaya çıkarmamız gerekir.” Ama aynı kişiler şunu da

söylüyorlar: “Termik santrallerin olmaması gerekir, nükleer santrallerin olmaması gerekir.” Konumuz kömürse “Termik santraller olmaması gerekir, güneş enerjisine geçelim.” diyorlar. Bu ne yaman çelişki diye kayıtlara geçsin.

Evet, teşekkür ederim.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Çok kısa bir şey...

BAŞKAN – Buyurun.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Çok kısa bir şey ekleyebilir miyim derken Vekilim, tam da sizin sorunuzun üstüne.

Ama öncelikle TKİ Yönetim Kurulunu ben önce tebrik etmek istiyorum. Mehmet Bey aslında bir iş güvenlikçi.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sizden yani.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Evet.

İş Güvenliği Daire Başkanırken şimdi TKİ Genel Müdür Yardımcısı oldu, aslında hassasiyeti bundan kaynaklanıyor. Umarım tüm kurumsallaşmasını tamamlamış yapılar, en azından yönetim kurulu içine... Şu aşamadan bahsediyorum, söylediklerinizin bire bir hepsinin altına da imzamı atarım, özellikle bu yönetim sistemi ve kurumların bu iş sağlığı, güvenliğini içselleştirmesi konusunda.

Enerji hammaddesi olarak kömürün kullanımı konusunda ise, Türkiye’nin bence yapması gereken ilk iş, MTA’nın da son yıllarda ağırlık vermeye başladığı gibi rezervleri geliştirmesi. Aramacılık faaliyetimizin profesyonel bir şekilde ele alınması ve rezervlerimizin çok doğru bir şekilde ortaya konulması çünkü yer altı kömür madenciliği özellikle çok uzun vadeli yatırımlar gereken ve çok büyük sermayeler gerektiren işler. Dolayısıyla, büyük sermayeyi buraya çekemediğimiz sürece, büyük sermayeyi bu sektörün içerisine alamadığımız sürece biz, aslında kömür rezervlerimizi ne geliştirebileceğiz ne de doğru kullanabileceğiz. Yani bizim ülkemizin genel yapısına baktığımız zaman, çok parçalı kömürleşme süreçlerinin olduğu ve gene Komisyon raporuna atfen söyleyeceğim, o havza madenciliğine geçiş sürecinin hızlanması gerektiğine yönelik önerilerinizin hâlâ hayata geçmediği, çok küçük parçalı yapılarda iş yerlerinin hâlâ devam ettiği. Yani Ermenek Havzası’na gittiğinizde 10 tane iş yerinin, Trakya Havzası’na gittiğimizde 40’a yakın yer altı kömür işletmesinin ya da Soma Havzası’na gittiğimizde belki çok daha uygun projeyle yürümesi gereken işin aslında bölünerek birkaç işveren tarafından... Gene bizim ülkemiz koşulları içerisinde en doğru madenciliğe yakın madenciliğin yapıldığı yer olmasına rağmen, orada da birtakım hataların hâlâ devam ettiğini görebiliyoruz.

Birincisi, mutlaka büyük sermayenin gerekiyor, büyük sermayenin gelebilmesi için de rezervin doğru tanımlanması gerekiyor. Yani biz ne kadar “Bizim ülkemizde kömür var.” dersek diyelim, olmadıktan sonra, arayıp ortaya koymadıktan sonra bir şey diyemeyeceğiz.

Ben, geçen hafta Şırnak’taydım, Şırnak’ta bir enerji çalıştayında idim, TKİ Genel Müdürümüz Ömer Bey de oradaydı, hem TKİ projelerini orada anlattılar hem ülkenin genel yapısına ilişkin, enerji beklentisine ilişkin... Bir kere olmazsa olmaz şey bu fosil yakıtlar, olmaya devam edecek. Yani tüm dünyada kömürün önemi artmaya başlıyor. Biz elbette ki enerjilerimizi çeşitlendireceğiz, güneş enerjisi de lazım, rüzgâr da lazım ama hepsini topladığınızda yüzde 10’larda, işte, yüzde 15’lere doğru yol aldığını görüyoruz ama hâlâ yüzde 30’lara yakın kömüre bağlı bir enerji ihtiyacı var bu ülkenin, mutlaka rezervlerimizi geliştireceğiz. Şu anda var ama uygun işletildiğini düşünmüyorum ben bir maden mühendisi olarak ve yaptığımız teftişlerde de.

Somut bir şeyle anlatayım onu. Yanılmıyorsam, bizim 2012 yılında yaptığımız teftişler sonucunda Türkiye’de yaklaşık 165 tane yer altı kömür ocağı vardı. Bu 165 tane yer altı kömür ocağının 68 tanesinin toplam çalışan sayısı 1.462 idi yani neredeyse yarısına yakınındaki işçi sayısı 1.462 idi. Çok küçük ölçekli işler.

Madencilğin doğası ya da madenciliğin yapısına baktığımız zaman gerçekten çok ciddi yatırım gerektiren, uzun vadeli çalışma gerektiren, çok ciddi bir mesleki eğitim gerektiren ve çok ciddi ekipman gerektiren bir iş olduğunu görüyoruz. Rezerv kalitesini yükselteceğiz ve teknolojiyi artıracacağız, büyük sermayeyi çekeceğiz, böyle geliştireceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim arkadaşlar.

Başka söz almak isteyen yok herhâlde.

Bugünkü toplantımızı burada bitiriyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 15.43

